

IMPERATIV

DERIVAČNÍ SCHEMA:

Kmen infinitivu – # + -k- +	---	-ime
	-(0)	-ite
	<i>tegu(l) + 3. os. praes.</i>	

kalbėti, kālba, kalbėjo → kalbė- # + -k- + # → kalbék (...)
sėdėti, sėdi, sėdėjo → sėdė- # + -k- + # → sėdék (...)
rašyti, rašo, rašė → rašy- # + -k- + # → rašýk (...)

KOMENTÁŘ

1) Paradigma imperativu není úplné: novodobá litevština nemá speciální imperativní tvary pro 1. os. sg. a 3. os.

2) 2. os. sg. končí na sufix, nemá žádnou koncovku: *eik*, *duok*, *sakyk*. Vedle sufixu *-k-* se může vyskytovat varianta *-ki*: *eiki*, *duoki*, *sakyki*. Tvary na *-ki* jsou vzácnější, vyskytují se především v dialektech a v poezii, mají poetické zabarvení. Spisovná novodobá litevština v 2. os. sg. imp. jednoznačně preferuje tvary na *-k*.

3) Pokud infinitivní kmen končí na *g* nebo *k*, tyto souhlásky splývají se sufixem *-k* a výsledný tvar obsahuje pouze jedno *-k*:

áugti, áuga, áugo [růst] → **aug**-ti → **aug** + k + # → **auk**, **aukime**, **aukite**;
sùkti, sùka, sùko [točit] → **suk**-ti → **suk** + k + # → **suk**, **sukime**, **sukite**.

4) Pro 3. os. imperativu používá novodobá litevština konstrukci, kterou tvoří částice *te*, *tegu(l)* [ať, necht] a 3. os. praes., resp. 3. os. fut. :

te eina / tegu(l) eina [ať jde]; *te nueis / tegu(l) nueis* [ať půjde]
te rašo / tegu(l) rašo [ať píše]; *te parašys / tegu(l) parašys* [ať napíše]

V litevštině kolísá pravopis těchto konstrukcí, je možné slova psát zvlášť nebo dohromady: *temueis* [ať půjde], *tepadaro* [ať udělá] nebo *te nueis*, *te padaro*. Pravidla pro psaní „zvlášť“ či „dohromady“ zatím nejsou ustálena.

5) Původní litevský imperativní tvar pro 3. os. měl afix *te-* a koncovku *-ie* nebo *-ai* (*teeimiẽ* [ať jde]; *tedárai* [ať dělá]). Dnes existuje pouze v dialektech, spisovná litevština tyto tvary již nezná, v běžném projevu se nepoužívají.

6) Imperativní tvary mají stejné prozodické charakteristiky jako infinitivní kmen dotyčného slovesa.

CVIČENÍ. Vyčasujte v imperativu:

láukti, láukia, láukė [čekat]; ródyti, ródo, ródė [ukazovat]; válgyti, válgo, válgė [jíst]; būti, yrà, bùvo [být]; vėžti, vėža, vėžė [vézt]; pėšti, pėša, pėšė [škubat]; dainuoti, dainuoja, dainàvo [zpívat]; lýti, lýja, lijo [pršet]; zíržti, zíržia, zíržė [bzučet]; gýti, gýja, gijo [hojit se]